

دلایل اهمیت اربعین در فرهنگ اسلامی

حجت‌الاسلام والمسلمین امیرعلی حسنلو، مدیر گروه تاریخ و سیره مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات حوزه‌های علمیه

مقدمه:
اعتبار اربعین امام حسین علیه السلام از گذشته، میان شیعه و در تقویم تاریخی وفاداران به امام حسین علیه السلام شناخته شده بوده است؛ سنتی که تا به امروز در کرلای عراق با قوت برپاست و هر ساله شاهدیم که میلیون‌ها شیعه، از همه جای دنیا در این روز بر سر مزار امام حسین علیه السلام گرد هم می‌آیند و به عزاداری می‌پردازند. سؤال این است که دلایل و دلایل اهمیت و بزرگداشت سیدالشهداء علیه السلام در این روز چیست؟ آیا «اربعین» ریشه در مستندات روایی و تاریخی ما دارد؟

• آیات قرآن

۱. خداوند در قرآن می‌فرماید: ﴿وَإِذْ وَاعِدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَیْنِهِمْ أَلْتُمُونَ﴾^۱.

﴿قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتَيَهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾^۲.
﴿وَإِذْ وَاعِدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَّمْنَاهَا بِعَشْرِ فِتْنٍ مِّيقَاتٍ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَازِنِ الْخُلْفَىٰ فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ﴾^۳.

با موسی چهل شب وعده گذاشتیم و او به میعادگاه برای گرفتن فرمان‌های الهی آمد؛ یعنی مدت وعده الهی که موسی در آن به دیدار خداوند برای گرفتن دستور و الواح رفت چهل شب بود؛ یعنی چهل شب موسی به طور می‌رفت و با خداوند مناجات می‌کرد. خداوند خود چهل روز برای موسی وعده داد که به مناجات بپردازد تا الواح مهم رسالت به دست او برسد و موسی تا تحقق این وعده، به میقات رفت و چهل شب کراراً، مستمراً ولاینقطع ادامه داد.

۲. در آیه دیگر چنین آمده است: ﴿وَ وَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا خَمَلْتَهُ أُمَّهُ كِرْهًا وَوَضَعْتَهُ كِرْهًا وَخَمَلَهُ وَفَصَالَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُثِيبُ إِلَيْكَ وَآئِي مِنَ الْفُتْسِلِينَ﴾^۴.

وقتی انسان به سن چهل سالگی می‌رسد، از خداوند می‌خواهد، توفیق شکرگزاری از نعمت‌هایش را به او بدهد و خواستار توفیق انجام عمل صالح از خداوند می‌شود. یعنی انسان در سن چهل سالگی به مرحله‌ای از رشد و ایمان می‌رسد که نوعی تکامل و بلوغ است؛ لذا در روایات آمده: هرکس تا سن چهل سالگی گناه کند و توبه نکند، امکان بازگشت برای او سخت است.^۵ در این خصوص نقل شده است: هرکس که چهل سال بر او بگذرد و نیکی‌هایش به بدی‌هایش غلبه نکند و جهت‌گیری‌هایش به سوی خوبی‌ها نباشد، جایگاهش دوزخ است.

بعثت برخی از انبیاء علیهم السلام هم، در چهل‌سالگی بوده است؛ اینها همه نشان می‌دهد که اربعین و چهل روز و چهل سال در فرهنگ اسلامی بدون حکمت نیست و عدد بلوغ و تکامل خاص است.

• روایات اسلامی

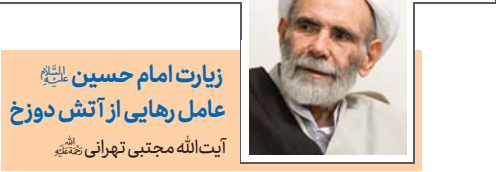
در روایات اسلامی نیز عدد چهل از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و عدد چهل فراوان مطرح شده است.

۱. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ خَيْرِيًّا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلِيَّامًا فَقِيهًا»؛^۶ هرکس چهل حدیث از احادیث ما را حفظ کند، روز قیامت از فقها شمرده می‌شود. منظور از فقیه بودن برخورداری از درجات و امتیازات فقیه در نزد پروردگار و جایگاه رفیع فقاقت است.

• پی‌نوشت‌ها

- البته بنده وارد این بحث‌ها نمی‌شوم؛ چون خود این «لله» و «فی الله»، یک بحث معرفتی است و در بعضی از روایات هم، اگر بررسی‌م، من تقریباً به بحث اشاره می‌کنم؛
- سوره عبس، آیه ۴۴؛
- فقط پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله است که مطابق روایتی که به‌خاطر دارم، «وانفساه» نمی‌گوید؛ بلکه می‌فرماید: «واامتی»؛
- وسائل‌الشیعه، ۱۴، ۴۹۹؛
- عده‌الداعی، ۵۷؛
- ما می‌خواستیم بگوییم، دیدیم ظاهر آن نمی شود بگوییم. و حالا هم بد نیست به مطلبی قهقی هم اشاره کنم.

• اخلاق در حوزة

راجع به بحث اجابت دعا، من فکر نمی‌کنم که چنین چیزی را نسبت به بقیه معصومین علیهم السلام داشته باشیم. در آن روایت داشت که خداوند، امامت را در ذریه امام حسین علیه السلام، شفا را در تربت او و بعد هم اجابت دعا را کنار قبر او قرار داده است. در روایتی از امام ششم علیه السلام این تعبیر آمده است که «مَنْ زَارَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ لِلَّهِ وَفَى اللَّهَ»؛ اگر کسی برای خدا و در راه خدا، قبر امام حسین علیه السلام را زیارت کند؛ یعنی رفتن و زیارت کردنش در ارتباط با خدا باشد، «أَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ»؛ خدا او را از آتش جهنم می‌رهاند. در این روایت مسئله آمزش گناهان مطرح شده است و در روایتی آمده است که در قدم اول و هر قدمی که زائر برای زیارت حسین علیه السلام برمی‌دارد، شست‌وشو می‌شود. این هم، همان مطلب است؛ ولی با تفاوت در تعبیر.

در ادامه روایت می‌فرماید: «وَأَمَّنَهُ يَوْمَ الْقَرْعِ الْأَكْبَرِ»؛ یعنی خداوند او را از زاری بزرگ یعنی هول قیامت ایمن می‌سازد. این خیلی مهم است. در آن روز هولناک که هولناک‌ترین روزهاست، او را از بی‌تابی و فرع، ایمن می‌کند؛ یعنی دومین چیزی که خداوند به زائر حسینی می‌دهد، این است.

ما در باب قیامت داریم که آن روز، «يَوْمَ يُفْعَلُ الْمَرْءُ مِنْ أَحْيِهِ» است؛ یعنی برادر از برادرش می‌گریزد. آیات قرآن را نگاه کنید. فرزند از پدر و مادر خودش فرار می‌کند. مادر از بچه‌اش فرار می‌کند. در قیامت یک فریاد «وانفسا» از همه مردم بلند است که من این مطلب را قبلاً بحث کرده‌ام. حتی انبیاء علیهم السلام هم در روز قیامت «وانفساه» می‌گویند. آن وقت حضرت می‌فرماید «وَأَمَّنَهُ يَوْمَ الْقَرْعِ الْأَكْبَرِ»؛ یعنی خداوند زائر حسین علیه السلام را در هولناک‌ترین روز که روز قیامت است، در امن و امان قرار می‌دهد. این اثر زیارت امام حسین علیه السلام است.

سومین اثری که زیارت اباعبدالله علیه السلام دارد، این است که: «وَلَمْ يَسْأَلِ اللَّهُ حَاجَةً مِنْ خَوَالِجِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أُعْطَاهَا»^۷. زائر حضرت هیچ حاجتی از خواسته‌های مادی و معنوی‌اش را تقاضا نمی‌کند؛ مگر اینکه خدا به او می‌دهد.

• یکی دیگر از ویژگی‌های حرم امام حسین علیه السلام

اما آنچه می‌خواستم بگویم، خصوصیتی است که من در بقیه جاها ندیده‌ام. حالا من چند روایت را می‌خوانم تا مطلب روشن شود. در روایتی آمده است که امام صادق علیه السلام در مدینه بودند و روزی بیمار شدند: «أَصَابَهُ وَجَعٌ فَأَمَرَ مَنْ عِنْدَهُ أَنْ يَسْتَأْجِرُوا لَهُ أَجِيرًا يَتَدَوُّ لَهُ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ»؛ حضرت به اطرافیانشان فرمودند: بروید کسی را اجیر کنید که از من نیابت کند و به کرپلا برود و آنجا برای من دعا کند. «فَخَرَجَ رَجُلٌ مِنَ مَوَالِيهِ»؛ یکی از غلامان و خدمت‌کاران حضرت از خانه بیرون رفت که یک نفر را اجیر کند و به کرپلا بفرستد. «فَوَجَدَ آخَرَ عَلَى الْبَابِ»؛ بیرون که رفت، دید کسی کنار درب منزل است. حالا آن شخص می‌خواست خدمت حضرت برسد یا کار دیگری داشت، معلوم نیست؛ خلاصه کنار در بوده است. «فَخَفِيَ لَهُ مَا آتَرَ بِهِ»؛ غلام قضیه را برای او نقل کرد که الآن حضرت به من امر کردند که بروم و کسی را اجیر کنم و به کرپلا بفرستم که آنجا برای شفای ایشان دعا کند. «فَقَالَ الرَّجُلُ أَنَا أَضْيَى»؛ کسی که کنار در بود، گفت: من می‌روم.

این روایت، روایت خیلی زیبایی است. من می‌خواستم از آن عبور کنم؛ ولی حیفم آمد. گفتم که این را بخوانم تا ببینید، قضیه از چه قرار است. بعد، آن کسی که مقابل در بود، جمله‌ای گفت که چه‌بسا در ذهن بعضی از شما هم بیاید. گفت: «لَكِنَّ الْحُسَيْنِ علیه السلام إِمَامٌ مُفْتَرَضُ الطَّاعَةِ»؛ امام حسین علیه السلام، امامی است که اطاعت از او واجب است؛ «وَهُ هُوَ أَيْضًا إِمَامٌ مُفْتَرَضُ الطَّاعَةِ»؛ و امام صادق علیه السلام هم امامی است که مفترض الطاعة است؛ «فَكَيْفَ ذَلِكَ»؛ این یعنی چه؟ این چه کاری است؟ خوب او یک امام است، خود این آقا هم امام است؛ چرا باید یک نفر را اجیر کند که برود پیش آن امام، برای او دعا کند؟

• جایی که خدا دوست دارد، از آنجا خوانده شود

«فَرَجَعَ إِلَى مَوْلَاهُ»؛ خادم برگشت و نزد امام صادق علیه السلام آمد. «وَعَرَفَهُ قَوْلُهُ»؛ جریان را گفت که آقا! من رفتم کنار در، دیدم کسی ایستاده، به او مطلب را گفتم، او هم گفت که من خودم می‌روم؛ اما یک چنین حرف‌هایی هم به ما زد که هر دو امام هستند و اطاعتشان واجب است؛ پس چرا باید این کار را کرد؟ «فَقَالَ علیه السلام: هُوَ كَمَا قَالَ»؛ حضرت فرمودند: حرف‌هایش درست بود. حسین علیه السلام امام مفترض الطاعة است، من هم امام مفترض الطاعة هستم. «هُوَ كَمَا قَالَ وَلَكِنْ أَمَا عَرَفَ أَنَّ لِلَّهِ تَعَالَى بِقَاعًا يَسْتَجَابُ فِيهَا اللَّهُاءُ»؛ بله، حرف‌های او درست بود؛ اما او این را نمی‌داند که خداوند مکان‌هایی دارد که در آن مکان‌ها دعا مستجاب می‌شود؛ «فَلَيْكَ الْبَقْعَةُ مِنْ ثَلَاثِ الْبِقَاعِ»^۸.

حرم امام حسین علیه السلام هم، از آن مکان‌هاست. اینکه من گفتم: یکی برود و آنجا برای من دعا کند، برای این است که آن مکان، بر اجابت دعاء اثرگذار است.

• نایب گرفتن برای دعا کردن در حرم حسینی

مطلب دیگری که از این روایت به دست می‌آید، این است که لازم نیست، حاجتمند، خودش در حرم حسینی باشد و برای خواسته‌اش دعا کند. راجع به اماکن دیگر، حاجتمند خودش به آنجا می‌رود و دعا می‌کند و حاجتش را از خدا می‌خواهد؛ یعنی اثرگذاری مکان بر روی دعا در جایی است که داعی و دعاکننده در آن مکان حضور یابد و خودش دعا کند؛ جز در ارتباط با حرم امام حسین علیه السلام که دعای نیابی هم، در آنجا مستجاب است و تأثیر دارد. از این روایت، به دست می‌آید که در باب حرم حسینی

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

مبلغان رسانه‌ای تربیت می‌شوند

معظم رهبری در رابطه با اهمیت تبلیغ دین، اظهار کرد: برای عمل به رهنمودهای مقام معظم رهبری، نیازمند ایده‌ها، طرح‌های مختلف و مشارکت همه‌جانبه مبلغان هستیم.
وی با بیان اینکه مقام معظم رهبری تأکید دارند که «تبلیغ باید تهاجمی باشد»، افزود: این ویژگی باید در مبلغان فعال گردد.
مبلغان مبنای فکری دشمنان و مخالفان اسلام ناب محمدی را هدف قرار دهند و این، یکی از مصادیق تبلیغ تهاجمی است.

حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری، در پاسخ به برخی سؤالات مطرح‌شده توسط مبلغان، اظهار کرد: تبلیغ در فضای رسانه جدی گرفته شود و مبلغان

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور

کشور گفت: معاونت تبلیغ کادرسازی و تربیت متخصص تبلیغ در فضای رسانه را به‌طور جدی در دستور کار قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه از یزد، حجت‌الاسلام والمسلمین ملاتوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور، ۲۶مرداد در سفر به یزد، با مسئولان حوزه استان، معاونان تبلیغ شهرستان‌ها، مسئولان معاونت تبلیغ و نمایندگان مدارس امین و هجرت حوزه علمیه استان یزد دیدار و گفت‌وگو کرد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور در این دیدارها، با اشاره به بیانات مقام